

ENTÄPÄ JOS MINÄKIN TEKISIN VAAKUNAN

Sukututkimuksen lisääntyessä on kiinnostus myös vaakunoihin kasvanut. Puhuttaessa vaakunoista, emme voi olla törmäämättä sanaan heraldiikka. Mitä se sitten on? Se on vaakunatiedettä – tai detta, sillä on oma keskitetty sääntöjärjestelmänsä ja oma sanastonsa.

Vaakunat koetaan jollakin tapaa vieraiksi ja etäisiksi. Ajatellaan, että vaakunan saadakseen pitää olla "siniverinen" tai muuten ansioitunut jollain erityisellä tavalla. Mutta eipäs asia olekaan niin, vaan kuka tahansa saa

suunnitella tai suunnitteluttaa itselleen tai suvulleen vaakunan, samoin sukuseurat ja erilaiset yhteisöt voivat sen tehdä.

Vaakuna on omistajansa kuvallinen ja optinen tunnus, samoin kuin nimi on sanallinen tunnus.

Eurooppalainen heraldiikka syntyi nykyisessä muodossaan n. 1000–1100 -luku-
jen taitteessa, keskiajan ritarilaitoksien muotoutuessa. Turnajaiset olivat niitä tapahtumia jotka kehittivät vaakunataiteen suurimpaan kukoistukseensa.

Kilven jako.

Kilpi voidaan jakaa neljään perussuuntaan:

pystysuoraan,

Halkoinen

vaakasuoraan

Katkoinen

sekä vinosti oikealle

Lohkoinen

ja vasemmalle.

Vastalohkoinen

Mitä pitää tietää vaakunaa suunniteltaessa

Ensimmäinen edellytys on tuntee vaakunan rakenne ja heraldiikan erittäin tiukat ja yksiselitteiset säännöt.

HERALDISET VÄRIT JA VÄRISÄÄNNÖT

Vaakuna voi olla ilman kuvaa, mutta ei ilman väriä! Hyvä vaakuna on vain kaksivärinen. Jos käytetään kolmea väriä, on siihen oltava hyvät perustelut. Vaakunan toisen värin on oltava aina metalliväri, eli kulta tai hopea. Metallivärien lisäksi käytettävät värit ovat: PUNAINEN, SININEN, VIHREÄ ja MUSTA.

Värisäännöt

1. Vaakunan toisen värin on aina oltava metalliväri
2. Väri ei saa yhtyä väriin, eikä metalli metalliin
3. Metallia ei saa asettaa metallin päälle, eikä väriä värin päälle
4. Yleisten kuvioiden eräät osat, varsinkin eläinten varukset tai aseistus esitetään sekä kentästä, että kuvioista poikkeavalla värillä
5. Vaakunan on oltava täysin selkeä väripintoinakin

Vaakunan päävärejä pyritään seuramaan myöskin kilven ulkopuolella olevissa lisävarusteissa.

airutkuvioita.

Paalu

Hirsi

Palkki

Vastapalkki

Piel

Vasen piel

Lakio

Tyviö

Risti

Vinoristi

*Haarukka-
risti*

*Kaateinen
haarukkaristi*

Lakiopaalu

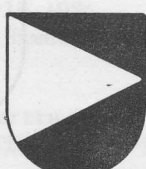
Tyviöpaalu

Kärki

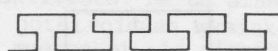
Kaateinen kärki

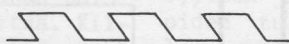
*Kärki
vasemmalle*

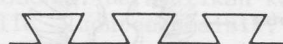
Kaarikärki

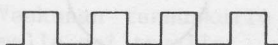
Kahvakoro

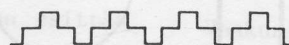
Oksakoro

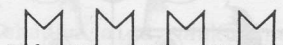
Lohenpyrstökoro

Sakarakoro

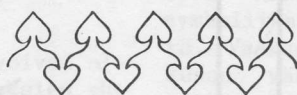
Kaksoissakarakoro

Hammastettu sakarakoro

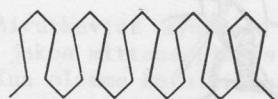
Apilakoro

Lehmuskoro

Havukoro

Hakulikoro

Klassinen liljakoro

Pelkistetympi liljakoro

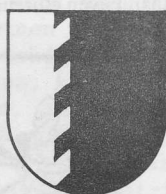
Korojen avulla muodostettuja airutkuvioita

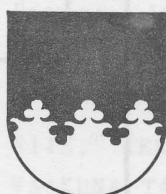
Sahakoroinen
paalu

Lohenpyrstö
koroinen palkki

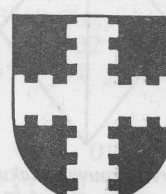
Oksakoroinen
pieli

Apilakoroinen
tyviö

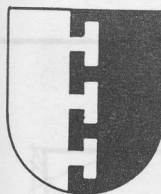

Yläreunastaan
sädekoroinen hirsi

Sakakoroinen
risti

Korojen avulla suoritettuja kilven jakoja

Kahvakorolla
halkoinen

Hakulikorolla
katkoinen

Halkoinen ja
turkiskorolla
katkoinen

Aaltokorolla
nelijakoinen

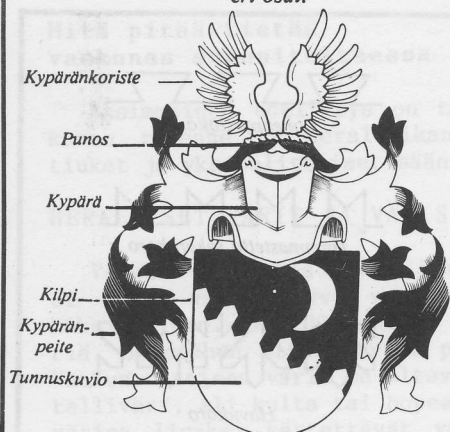

Salamakorolla
lohkoinen

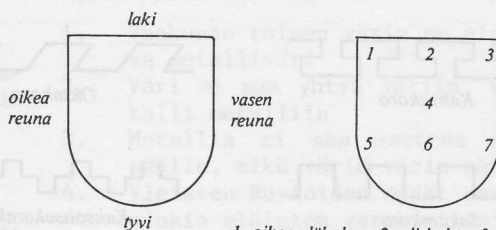
Okakorolla
vastalohkoinen

Täydellisen vaakunan eri osat:

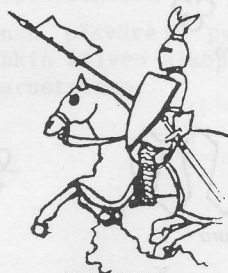

Aateliston eli
ns. porvarisvaakuna

Kilven osat ja niiden nimitykset

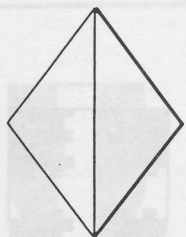

1. oikea yläkulma. 2. yliskohta. 3. vasen yläkulma.
4. sydän. 5. oikea alakulma. 6. napa. 7. vasen alakulma.

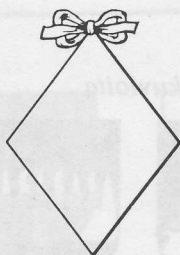

Kilpeä kannettiin vasemmalla kädellä
hieman vinossa asennossa kulkusuuntaan
nähdessä. Tästä johtuu se vaakunaopillinen
erikoisuus, että kilven oikeana reunana pide-
tään kilven etureunaa, joka katsojasta on va-
sen reuna.

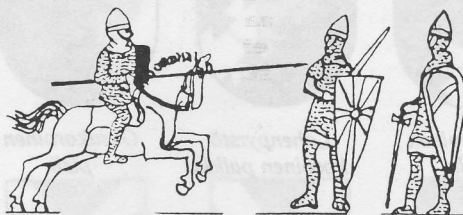
naisten vaakunakilpiä:

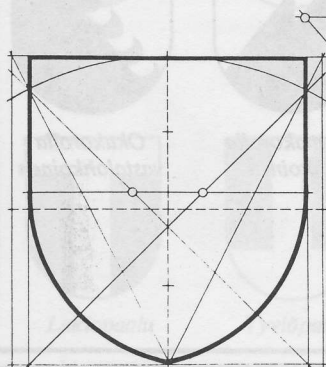
Porvarisrouvan vaakuna,
oikeassa kentässä
puolisonsa vaakuna

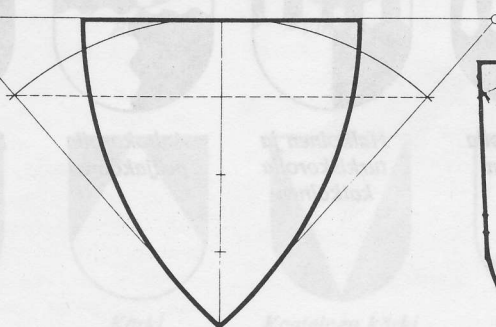
Porvarisneidon
vaakuna

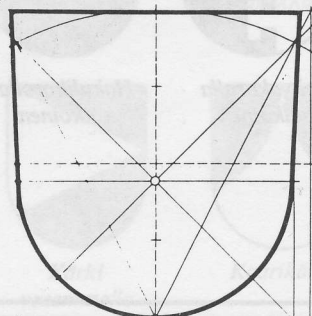
Kilpimuotoja eri vuosisadoilta

1900-luvulta

n. 1300-
luvulta

n. 1400-
luvulta

Vaakunan suunnittelu aloitetaan vaakunakilvestä. Se on ainoa vaakunan osista, jota voidaan yksinkin käyttää. Kilven muotoa ei ole missään määrätty, vaan se voidaan hyvällä maulla tyylitellä sellaiseksi kuin halutaan.

Vaakunan tunnuskuviota voidaan esittää kolmella eri tavalla:

1. Kilven jaolla
2. Airutkuviolla
3. Yleisellä kuviolla

Lisäksi vaakunan tunnukset voivat olla myös näiden eri mahdollisuuksien yhdistelmä.

Kuinka kilpi voidaan jakaa?

Airutkuviot syntyvät jatkamalla kilven jakoa mittausopillisin keinoin.

Kun olemme heraldiikan kanssa tekemisissä, niin emme voi välttää termiä koro. Se on murtoviiva jolla kilpi voidaan myöskin jakaa. Koroille on ominaista, että niiden kuviointi on tasasuhtainen kummaltakin puolelta katsoen.

Tehtiin vaakuna millä tavalla tahansa on kuitenkin huomioitava, että vaakuna on parhaimmillaan yksinkertainen ja iskevä. Jos on mahdollista tehdä nimeen viittaava n.s. puhuva vaakuna, kannattaa suunnittelu perustaa sille, sillä kun nimeen viitataan, ei siitä kukaan voi olla yhtä tai toista mieltä, niinkuin olisi jos joku vaakunallaan yrittäisi symbolisoida jalomielisyyttään tai viisauttaan.

Heraldiikassa tulee pyrkiä yleispätevyyteen ja logiikkaan. Heraldikan kuvien tulee olla luonteenomaisia, ei luonnonmukaisia. Esimerkiksi lehtipuihin piirretään vain muutama lehti ja näillä tyylitteleillä täytetään vaakunakilpi.

Vaakunasta tehdään aina vaakunaselitys ja vaakunan kuvaaminen perustuu aina tähän selitykseen. Yleinen harhaluulo on että vaakunaselitys kertoo kuvien symboliikan ym. mutta tämä luulo on väärä. Vaakunaselityksellä ilmaistaan vaakunan värit ja kuviosisältö siten, että se pystytään kuvaamaan näkemättä vaakunapiirrosta.

Valmiiksi saatu vaakuna kannattaa rekisteröidä Suomen Heraldisen Seuran ylläpitämään vaakunarekisteriin. Silloin saadaan tae siitä, että vaakuna on heraldisesti virheetön ja säilyy suvun tai henkilön omana tunnukseksi ikuisesti. Se on tavallaan suojaus tuolle vaakunalle.

Vaakunoiden suunnittelusta ja rekisteröinnistä esiintuleviin kysymyksiin vastaan mielelläni. Parhaiten yhteyden saatte joko kirjeitse osoitteesta: Harri Rantanen, Lehtikatu 1 B 7, 33340 Tampere tai puhelimella numerosta 931-432 624 joka on kotinumero tai 931-451 101 joka on ateljeen numero.

SIIS, KENELLÄ TAHANSA VOI OLLA VAAKUNA TAI HÄN VOI SELLAISEN ITSELLEEN TEHDÄ TAI TEETTÄÄ!